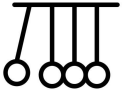


Anayasanın İlk Üç Maddesi Neden Değiştirilemez?

LAW

ELA MUMCU

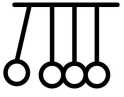


Özet

Bu çalışmada, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın ilk üç maddesi ve bunlara bağlı olan dördüncü madde detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Yazıda, bu maddelerin devletin temel yapısını, yönetim biçimini ve bireylerin haklarını nasıl koruduğu açıklanmaktadır. Birinci madde ile Türkiye'nin cumhuriyet olarak varlığı ve halkın yönetime katılımı güvence altına alınırken, ikinci madde devletin demokratik, laik, sosyal ve hukuk devleti olma niteliklerini ortaya koymaktadır. Üçüncü madde ise Türkiye'nin bölünmez bütünlüğünü, resmi dilini, milli sembollerini ve başkentini güvence altına alır. Dördüncü madde ise bu üç maddenin değiştirilemez olduğunu ve teklif dahi edilemeyeceğini belirleyerek devletin temel değerlerinin korunmasını sağlar. Yazıda ayrıca bu maddelerin hukuki, tarihsel ve toplumsal önemine de değinilmiştir. Hukuki açıdan, değiştirilemezlik ilkesi devletin temel yapısını güvence altına alırken, tarihsel açıdan Kurtuluş Savaşı ve milli egemenlik anlayışıyla bağlantılıdır. Toplumsal ve siyasi açıdan ise bu maddeler devletin birlik ve beraberliğini sağlar, siyasi istikrarı korur ve temel değerlerin tartışma konusu olmadan nesilden nesile aktarılmasını mümkün kılar. Bu özet, okuyucuya Türkiye Cumhuriyeti'nin anayasal temel taşlarının neden korunması gerektiğini, bu maddelerin demokratik düzeni ve toplumsal barışı nasıl güvence altına aldığını kapsamlı bir şekilde sunmaktadır.

Giriş

Anayasa, bir devletin temel yapısını ve işleyişini belirleyen en üst düzey yasadır. Devleti yönetenlerin hangi yetkilere sahip olduğunu, bu yetkileri nasıl kullanacaklarını ve vatandaşların hangi haklara sahip olduğunu açıkça ortaya koyar. Bu yönüyle anayasa, hem devleti düzenler hem de bireyi devlete karşı korur. Diğer bütün kanunlar anayasaya uygun olmak zorundadır. Bu nedenle anayasa, bir ülkenin adeta “kılavuz kitabı” gibidir. Anayasa olmazsa, devletin hangi kurallarla yönetileceği belli olmaz ve hukuki güvenlik sağlanamaz. Bu yüzden anayasa yalnızca bir hukuk metni değil, aynı zamanda toplumun ortak değerlerini ve geleceğe dair uzlaşmasını gösteren bir belgedir. Dünyadaki birçok ülkede, anayasanın bazı maddeleri özel olarak korunur ve değiştirilemez kabul edilir. Bunun nedeni, devletin temel



yapısının ve ortak değerlerinin siyasetin etkisinden bağımsız olarak güvence altına alınmak istenmesidir. Çünkü bazı kuralların sık sık değişmesi, devlet düzenini zayıflatabilir ve toplumsal çatışmalara yol açabilir. Bu yüzden bazı maddeler “dokunulmaz” ilan edilir. Örneğin, devletin yönetim şekli, resmi dili, milli sembolleri veya insan hakları genellikle değiştirilemez olarak kabul edilir. Bunlar, bir ülkenin kimliğini belirleyen temel unsurlardır. Türkiye’de de durum benzerdir. Anayasanın ilk üç maddesi ve bunlara bağlı olan dördüncü madde, açıkça “değiştirilemez, değiştirilmesi teklif dahi edilemez” şeklinde korunmuştur. Bu, devletin kurucu değerlerini gelecek nesiller için güvence altına almak amacıyla yapılmıştır. 1982 Anayasası’nın 4. maddesinde de belirtildiği gibi, bu maddeler hiçbir şekilde değiştirilemez. İlk üç madde, Türkiye’nin cumhuriyet olarak varlığını, cumhuriyetin temel özelliklerini ve devletin bütünlüğü ile milli sembollerini düzenler. Bu maddelerin korunması sayesinde Türkiye’nin yönetim şekli, resmi dili, bayrağı ve milli kimliği tartışma konusu olmaktan çıkar. Böylece devletin temel yapısı siyasi tartışmalardan etkilenmez ve anayasa yalnızca bir hukuk metni olmaktan çıkar; aynı zamanda devletin varlığını koruyan bir güvenlik kalkanı hâline gelir.

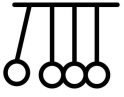
Gelişme

Anayasanın ilk üç maddesi, Türkiye Cumhuriyeti’nin temel taşlarını oluşturur. Bu maddeler, devletin yönetim biçimini, cumhuriyetin niteliklerini ve devletin bütünlüğü ile milli sembollerini belirler. Ayrıca, değiştirilemez olmaları sayesinde devletin temel değerlerini korur ve tartışma konusu olmaktan çıkar.

MADDE 1- Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir. (TC Anayasası)

Birinci madde, Türkiye’nin yönetim biçiminin cumhuriyet olduğunu belirtir. Cumhuriyet, halkın kendi yöneticilerini seçtiği ve devlet işleyişine katıldığı bir yönetim şeklidir. Kararlar halkın iradesiyle alınır ve yöneticiler halka karşı sorumludur. Bu, tek bir kişinin veya ailenin tüm yetkileri elinde topladığı monarşi gibi sistemlerden farkını ortaya koyar.

Tarihsel açıdan bakıldığında, bu madde Osmanlı’dan Cumhuriyet’e geçişin önemini gösterir. Osmanlı’da yönetim padişahın yetkisi altında merkeziydi ve halkın yönetime katılımı sınırlıydı. Kurtuluş Savaşı’nın ardından ilan edilen Cumhuriyet, halkın kendi iradesiyle yönetime katıldığı modern bir devletin başlangıcını simgeler. Böylece birinci madde, hem yönetim şeklimizi hem de tarihsel dönüşümümüzü güvence altına alır.



MADDE 2- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir. (TC Anayasası) İkinci madde, Türkiye Cumhuriyeti'nin temel özelliklerini açıklar. Devletin demokratik, laik, sosyal ve hukuk devleti olduğu belirtilir; ayrıca Atatürk milliyetçiliğine bağlılık ve insan haklarına saygı da vurgulanır. Demokratik olması, halkın yönetime katılımını ve özgürlüklerini güvence altına alır. Laik olması, devlet işlerinin din kurallarına bağlı olmadan yürütüldüğünü gösterir. Sosyal ve hukuk devleti olması ise vatandaşların haklarının korunmasını ve adaletin sağlanmasını garanti eder. Böylece ikinci madde, hem yönetim tarzını hem de devletin temel değerlerini korur ve Türkiye'nin modern bir devlet olarak varlığını sürdürmesini sağlar.

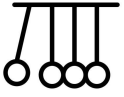
MADDE 3- Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir. Bayrağı, şekli kanununda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır. Millî marşı “İstiklal Marşıdır”. Başkenti Ankara’dır. (TC Anayasası)

Üçüncü madde, Türkiye'nin bölünmez bir bütün olduğunu ve resmi dilinin Türkçe olduğunu belirtir. Ayrıca bayrak, millî marş ve başkent de bu maddede güvence altına alınmıştır. Bu madde, devletin birliğini ve milletin ortak değerlerini korur, toplumsal ve kültürel simgeleri tartışma konusu olmaktan çıkarır. Böylece ulusal kimlik ve devletin sürekliliği güvence altına alınmış olur.

MADDE 4- Anayasanın 1 inci maddesindeki Devletin şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm ile, 2 nci maddesindeki Cumhuriyetin nitelikleri ve 3 üncü maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez. (TC Anayasası)

Dördüncü madde, ilk üç maddenin kesinlikle değiştirilemeyeceğini ve teklif dahi edilemeyeceğini belirtir. Bu madde, devletin temel değerlerini ve yönetim şeklinin güvence altında olduğunu gösterir. Böylece Türkiye Cumhuriyeti'nin cumhuriyet, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti gibi temel nitelikleri korunur. Ayrıca devletin bütünlüğü ve milli semboller tartışma konusu olamaz. Dördüncü madde, devletin temel taşlarını koruyan bir güvenlik kalkanı gibidir ve kurucu ilkelerin gelecek nesiller için güvence altında olmasını sağlar.

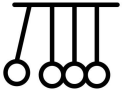
Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'ndaki ilk üç madde ve dördüncü madde, sadece hukukî bir kural değil, aynı zamanda devletin varlığını, milletin birliğini ve ortak değerlerini güvence altına alan temel taşlardır. Hukuki açıdan 1982 Anayasası'nın 4. maddesi açıkça belirtir: “Bu hükümler değiştirilemez, değiştirilmesi teklif dahi edilemez.” Bu, devletin temel yapısının



korunmasını ve anayasanın diğer kanunlardan üstün olduğunu gösterir. Tarihsel olarak bakıldığında, Kurtuluş Savaşı ve milli egemenlik anlayışı, bu maddelerin önemini ortaya koyar. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçişle birlikte halkın kendi iradesiyle yönetime katıldığı modern bir devlet kurulmuş ve bu maddeler, bu kazanımların güvence altına alınmasını sağlamıştır. Toplumsal ve siyasi açıdan ise bu maddeler, devletin birlik ve beraberliğini korur, siyasi istikrarı sağlar ve temel değerlerin tartışmasız şekilde yaşamasına imkân tanır. Tüm bu sebepler bir araya geldiğinde, anayasanın ilk üç maddesi ve dördüncü madde, Türkiye Cumhuriyeti'nin temel yapı taşlarını koruyan vazgeçilmez unsurlar hâline gelir ve değiştirilemezlik ilkesi, devletin ve milletin değerlerini gelecek nesiller için güvence altına alır.

Sonuç

Anayasanın ilk üç maddesi ve dördüncü maddesi, bazıları tarafından demokratik sistemi kısıtlıyor gibi görülebilir; ancak aslında tam tersi, bu maddeler cumhuriyetin temel değerlerini ve halkın iradesini koruyarak demokratik sistemin güvence altına alınmasını sağlar. Bu maddeler, devletin yönetim biçimini, bütünlüğünü ve toplumsal değerleri tartışma konusu olmaktan çıkarır, böylece siyasi istikrar ve toplumsal barış sağlanır. Gelecek nesiller için de büyük bir öneme sahiptir; çünkü bu maddeler sayesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin temel yapısı korunur ve vatandaşlar, kendi haklarını güvence altında bir devlet çerçevesinde kullanabilir. Cumhuriyetin temel değerlerini korumak ise sadece devletin değil, her bir vatandaşın sorumluluğudur. Bu maddeler, bireylerin ve toplumun özgürlüklerini güvence altına alırken, devletin ve milletin varlığını gelecek nesillere taşımak için bir rehber görevi görür.



Kaynakça

1. Kahraman Hukuk Danışmanlık. “Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Değişmeyen Maddeleri.” *Kahraman Hukuk Danışmanlık*, 16 Mar. 2022, kahramanhukukdanismanlik.com/turkiye-cumhuriyeti-anayasasinin-degismeyen-maddeleri.
2. Anayasa Mahkemesi. “Anayasa.” *Anayasa Mahkemesi*, www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/anayasa. Accessed 13 Oct. 2025.
3. Mutluer Avukatlık Bürosu. “1982 Anayasasının İlk 4 Maddesinin Önemi.” *Mutluer Avukatlık Bürosu*, mutluer.av.tr/1982-anayasasinin-ilk-4-maddesinin-onemi. Accessed 13 Oct. 2025.
4. “Sözcü.” “Anayasanın İlk 4 Maddesi Nedir? Anayasanın Değişmez Maddeleri Neler?” *Sözcü*, www.sozcu.com.tr/anayasanin-ilk-4-maddesi-nedir-anayasanin-degismez-maddeleri-neler-wp6691936. Accessed 13 Oct. 2025.
5. “Sözcü.” “Anayasanın İlk 4 Maddesi Nedir? Anayasanın Değişmez Maddeleri Neler?” *Sözcü*, www.sozcu.com.tr/anayasanin-ilk-4-maddesi-nedir-anayasanin-degismez-maddeleri-neler-wp6691936. Accessed 13 Oct. 2025.
6. Türkiye Büyük Millet Meclisi. *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü*. Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları, cdn.tbmm.gov.tr/TbmmWeb/Yayinlar/Dosya/0e96a18f-24e8-41dd-ae87-18e19e3f4eb9.pdf. Accessed 13 Oct. 2025.